

Eindtermen WERELDORIËNTATIE – *basisonderwijs steinerschool*

1. Mens en natuur

Mens

De kinderen

- WO 1 kunnen de gestalte van de mens beschrijven.
WO 2 kunnen de functie beschrijven
- van het hoofd m.b.t. het zenuw-zintuigstelsel, in het bijzonder de functie van de zintuigen;
  - van de romp m.b.t. het ritmische systeem en de stofwisseling, waaronder bloedsomloop en ademhaling;
  - van de ledematen m.b.t. het bewegingssysteem.

Dier

De kinderen

- WO 3 kunnen van een aantal dieren uiterlijk, gedrag, leefwijze beschrijven.
WO 4 kunnen een beperkt aantal dieren in hun leefmilieu (land, water, lucht) situeren.
WO 5* beseffen dat er een verband bestaat tussen het uiterlijke van een dier en zijn levenswijze en omgeving.
WO 6* beseffen dat het dier afhankelijk is van zijn omgeving.

Plant

De kinderen

- WO 7 kunnen van een beperkt aantal planten het uiterlijk beschrijven: zij kunnen wortel, stengel, blad, bloem, vrucht lokaliseren en benoemen.
WO 8 kunnen de functie beschrijven van wortel, stengel, blad, bloem, vrucht.
WO 9 kunnen een beperkt aantal 'planten' benoemen volgens de ontwikkelingsgraad: wieren, paddestoelen, mossen, varens; de hogere planten exemplarisch (bijv. naaldbomen - loofbomen, bijv. lelieachtigen - roosachtigen).
WO 10* kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden illustreren dat de vorm van landschap en de kwaliteit van het gesteente de levenswijze van de mens beïnvloedt.
WO 11* beseffen dat mensen, dieren, planten en gesteenten elkaar voor hun voortbestaan nodig hebben.

Gesteenten en landschappen

De kinderen

- WO 12 kunnen uitgaande van het landschap de vorm van een granietgebergte, een kalkgebergte en de kenmerken die wijzen op een vulkanische oorsprong, beschrijven en herkennen.
WO 13 kennen het onderscheid tussen graniet en kalk en vulkanisch gesteente.
WO 14 kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden illustreren dat de vorm van een landschap beïnvloed wordt door het aanwezige gesteente en de inwerking van water, wind, warmte en van de mens.
WO 15 kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden illustreren dat de vorm van landschap en de kwaliteit van het gesteente de levenswijze van de mens beïnvloedt.
WO 16 kunnen een beperkt aantal fenomenen in verband met het landschap met al hun zintuigen gericht en onbevangen waarnemen en hun waarnemingen op systematische wijze weergeven.
WO 17* tonen belangstelling voor de verscheidenheid in landschappen die op aarde voorkomen en kunnen deze waarderen in hun specifieke schoonheid.

Weer en klimaat

De kinderen

- WO 18 kunnen de volgende weersverschijnselen verwoorden en onderscheiden: neerslag, enkele eenvoudige wolkentypes, windsoorten in functie van de windstreken.
WO 19 kunnen drie klimaatzones onderscheiden en situeren op de wereldkaart: warme, koude en gematigde zone.
WO 20 kennen het verschil tussen weer en klimaat.
WO 21 kunnen op eenvoudige wijze de kringloop van het water beschrijven.
WO 22 kunnen een beperkt aantal weerkundige fenomenen op weerkundig gebied gericht en onbevangen waarnemen en hun waarnemingen weergeven. (zie ook Leren leren en Muzische vorming)

Fysische verschijnselen

De kinderen

- WO 23 kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden beknopt enkele kenmerken beschrijven van de fenomenen geluid, licht, warmte, elektriciteit, magnetisme.
WO 24 kunnen (exemplarisch) gericht en onbevangen natuurkundige fenomenen aan de hand van proeven waarnemen. (zie ook Leren leren)
WO 25 kunnen hun waarnemingen op systematische wijze verwoorden en opschrijven. (zie ook Leren leren)
WO 26 kunnen de fenomenen in hun causale samenhang beschrijven.

2. Technische vorming

De kinderen

- WO 27 kunnen eenvoudige basismaterialen van elkaar onderscheiden en ermee omgaan: onder meer papier; wol, katoen, zijde, jute; hout.
WO 28 gaan zorgvuldig en met respect om met de materialen.
WO 29 kennen en beheersen op deze materialen gebaseerde eenvoudige basistechnieken en de daarvoor benodigde werktuigen.
WO 30 kunnen de gekende werktuigen juist en veilig hanteren, onderhouden en wegbergen.
WO 31 hebben inzicht in het proces doordat zij
- weten aan welke eisen het werkstuk moet voldoen;
  - weten welke stappen er achtereenvolgens uitgevoerd moeten worden;
  - bereid zijn hun werk te controleren door hun werk en dat van anderen op eenzelfde wijze waar te nemen, er afstand van te nemen, een onderscheid te maken en het te respecteren.

- WO 32 kunnen hun materialenkennis en kennis van technieken en werktuigen functioneel integreren.
 WO 33 kunnen een ontwerp uitvoeren, mits begeleiding ook een eigen ontwerp in de vorm van een schets of patroon.
 WO 34* erkennen en waarderen de specifieke schoonheid van de werkstukken die met behulp van de hierboven vernoemde materialen en technieken tot stand komen.
 WO 35* brengen waardering op voor de hierboven vernoemde basistechnieken.

3. Gezondheid, levensstijl en verkeer

De kinderen

- WO 36 kennen (exemplarisch) het productieproces van voedingsmiddelen, gebruiksvoorwerpen of woningbouw.
 WO 37* beseffen dat voedsel, kleding, huisvesting en gebruiksvoorwerpen die de mens nodig heeft, afhangen van natuurlijke processen en menselijke arbeid.
 WO 38 brengen eerbied en dankbaarheid op voor deze natuurlijke processen en voor arbeid en tonen dit door zorgvuldig om te gaan met het bovenvermelde.
 WO 39 kunnen eerbied en respect opbrengen voor de mens in zijn mens-zijn en als individu in onderlinge verscheidenheid ook wat betreft constitutie en gezondheidstoestand. (zie ook Sociale vaardigheden)
 WO 40 kennen de gedragsregels en gewoonten van de school voor gezonde voeding, levensstijl en hygiëne.
 WO 41* zijn bereid een positieve waarde toe te kennen aan dit gedrag.
 WO 42 kunnen in een voor hen overzichtelijke noodsituatie hulp inroepen, of zelf helpen en zijn bereid zich te laten helpen bij pijn of ziekte. (zie ook Sociale vaardigheden)
 WO 43 kennen de gedragsregels van de school inzake veiligheid en kunnen deze toepassen.
 WO 44* zijn bereid een positieve waarde toe te kennen aan dit gedrag.
 WO 45 weten wat er van hen verwacht wordt bij alarm op school en kunnen dit ook uitvoeren.
 WO 46 kennen de verkeerssituatie in hun schoolomgeving en kunnen er zich veilig in verplaatsen.
 WO 47 beschikken over voldoende reactiesnelheid, evenwichtsgevoel en coördinatie en kennen de verkeersregels voor fietsers en voetgangers, om zich zelfstandig en veilig te kunnen verplaatsen langs een voor hen vertrouwde route. (zie ook Lichamelijke opvoeding)
 WO 48* tonen zich in hun gedrag bereid rekening te houden met de andere weggebruikers.

4. Geschiedenis

De kinderen

- WO 49 kunnen zich een concrete voorstelling maken van historische gebeurtenissen en deze weergeven in woord en beeld.
 WO 50 kunnen de behandelde historische feiten op systematische wijze verwoorden. (in samenhang met de methode zoals die aangegeven wordt in Leren leren)
 WO 51 kunnen zich inleven in het dramatisch-epische karakter van de geschiedenis. (zie ook Leren leren, Muzische vorming: toneel, recitatie, tekenen, schilderen)
 WO 52 kunnen tijd ruimtelijk voorstellen.
 WO 53 kunnen enkele kenmerkende aardrijkskundige en geschiedkundige aspecten van hun school- of woonomgeving beschrijven.
 WO 54 kennen de chronologische volgorde en kunnen beknopt kenmerkende elementen beschrijven uit verschillende cultuurperiodes:
 - Oosterse cultuur: Indië, Perzië, Tweestromenland, Egypte;
 - Griekse cultuur (o.a. opkomst en werking van de democratie);
 - Romeinse cultuur (o.a. opkomst van het recht: publiek en privaat);
 - Middeleeuwse geschiedenis.
 WO 55 hebben oog voor het element evolutie doordat zij inzien dat de mensen in het verleden en op andere plaatsen op een andere wijze leefden, voelden en dachten dan de mensen hier en nu.
 WO 56 zien in dat bepaalde voorwaarden het menselijk handelen mee bepalen, zoals tijd, aardrijkskundige gegevens, ideeën.
 WO 57 kunnen zich inleven in situaties die in tijd en plaats verder van hen af staan.
 WO 58* zijn bereid dit te doen.
 WO 59* tonen interesse in en een gevoel van persoonlijke verbondenheid met het verleden.
 WO 60* beseffen dat elke cultuur typische kenmerken bezit, zichtbaar in de leefwijze van de mensen

5. Aardrijkskunde

Ruimtelijke aspecten

De kinderen

- WO 61 kunnen uitgaande van de bewegingen en de stand van de zon bij benadering de windrichtingen bepalen en op basis daarvan een windroos tekenen waarop ze de hoofd- en tussenrichtingen kunnen aangeven.
 WO 62 kunnen bij een oriëntatie in de werkelijkheid, op een hen bekende plaats de windstreken (hoofd- en tussenrichtingen) aangeven.
 WO 63 kennen het begrip schaal en kunnen het gebruiken als eenvoudige verhouding tussen kilometer en centimeter. (zie ook W 31)
 WO 64 kennen het begrip plattegrond en kunnen die tekenen van de directe omgeving, klas, school of eigen huis.
 WO 65 kunnen aan elkaar een bekende weg beschrijven tussen twee plaatsen in de eigen gemeente of stad of die waar de school gelegen is. Ze kunnen deze reisweg ook aanduiden op een plattegrond.
 WO 66 kunnen hun eigen stad, gemeente of dorp of die waar hun school gelegen is situeren op een kaart en enkele kenmerkende aardrijkskundige en geschiedkundige aspecten ervan beschrijven.
 WO 67 kennen de hoofdrijvers van België en kunnen die op de kaart aanduiden.
 WO 68 kunnen de verschillende werelddelen, polen, evenaar, keerkringen en zeeën rond Europa op een wereldkaart aanduiden.
 WO 69 hebben een voorstelling van een wereldkaart zodat ze in een concrete toepassings situatie een werelddeel kunnen aanduiden.

Politieke aspecten

De kinderen

- WO 70 kunnen begrippen zoals, dorp, stad, streek, provincie, land en werelddeel in een juiste context hanteren.
 WO70^{bis} kennen de vier taalgebieden en kunnen de taalgebieden bij benadering aanduiden op de kaart van België en weten dat dit gegeven de grondslag vormt voor de wijze waarop België bestuurd wordt.
 WO 71 hebben een voorstelling van de kaart van Vlaanderen en van België zodat ze in een praktische toepassings situatie de provincies en de provinciehoofdplaatsen op een kaart kunnen aanduiden.
 WO 71bis weten dat de Vlaamse Gemeenschap een van de gemeenschappen is van België en dat België deel uitmaakt van de Europese Unie.

- WO 72 kennen de belangrijkste steden van Europa en kunnen deze aanduiden op een kaart.
WO 73 hebben een voorstelling van de kaart van Europa zodat ze in een concrete toepassings situatie de betrokken landen op een kaart kunnen aanduiden.

Sociaal-economische aspecten

De kinderen

- WO 74 kunnen (exemplarisch) de weg van grondstof naar consumptieproduct beschrijven van producten die zij zelf gebruiken.
WO 75 hebben daarbij aandacht voor:
- het aspect arbeid, loon en ongelijke verdeling van welvaart;
  - het gegeven dat de grondstoffen onttrokken worden aan de aarde of de natuur;
  - de ecologische aspecten van de wijze van productie, distributie en consumptie;
  - de functie van de handel (verkoop, winst, verlies, reclame,...), het geld- en bankwezen.
- WO 76 kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden illustreren dat de mensen over de hele wereld voor de voorziening in hun behoeften van elkaar afhankelijk zijn.
WO 77 kunnen aan de hand van eenvoudige voorbeelden illustreren
- dat er een verband bestaat tussen de mens en zijn woonplaats op aarde;
  - dat de mens de mogelijkheden van klimaatsomstandigheden en landschap voor zichzelf kan benutten.
- WO 78 brengen respect en begrip op voor de leefomstandigheden en leefwijze van andere mensen en andere volkeren.

Algemene vaardigheden

De kinderen

- WO 79 kunnen plaatsen waar ze in de les kennis mee maken, opzoeken op een in de context passende kaart.
WO 80 kunnen een atlas raadplegen en kunnen daartoe:
- het alfabetisch register hanteren (zie TN 7)
  - eenvoudige kaarten hanteren gebruik makend van windrichting, legende en schaal;
- WO 81 kunnen eenvoudige, aan hun niveau aangepaste bronnen raadplegen om meer te weten te komen over de natuur en het dagelijkse leven van de mensen in eigen streek, eigen land en elders in de wereld

6. Attitudes

De kinderen

- WO 82* tonen verwondering, innerlijke betrokkenheid, interesse en respect voor de hen omringende natuur en voor natuurfenomenen die in tijd en ruimte verder van hen afstaan.
WO 83* tonen verwondering, innerlijke betrokkenheid, interesse en respect t.a.v. culturele, maatschappelijke en economische verschijnselen in hun omgeving en op plaatsen die in tijd en ruimte verder van hen afstaan.